

Elkabel vid Borgholms slottsruin

Öland – Kalmar län

Ludvig Papmehl-Dufay

KALMAR LÄNS MUSEUM
Rapport januari 2008

Elkabel vid Borgholms slottsruin

Öland – Kalmar län

Datum: 2007-12-13 och 2008-01-08

KLM obj nr: 07/62

KLM dnr: 33-1195-07

Lst dnr: 431-11605-07

Författare Ludvig Papmehl-Dufay

Copyright Kalmar läns museum

Förlag Kalmar läns museum

Landskap: Öland

Kommun: Borgholm

Socken: Räcklinge

Fastighet: Borgholms slott

Fornl. Nr. RAÄ 139:1

Ekonomiskt kartblad: 5H1a Borgholm

X: 6305200

Y: 1551400

Uppdragsgivare: Statens fastighetsverk

Dokumentation

Foto, KLM nummerserie: Du 85: 1-29

Innehåll

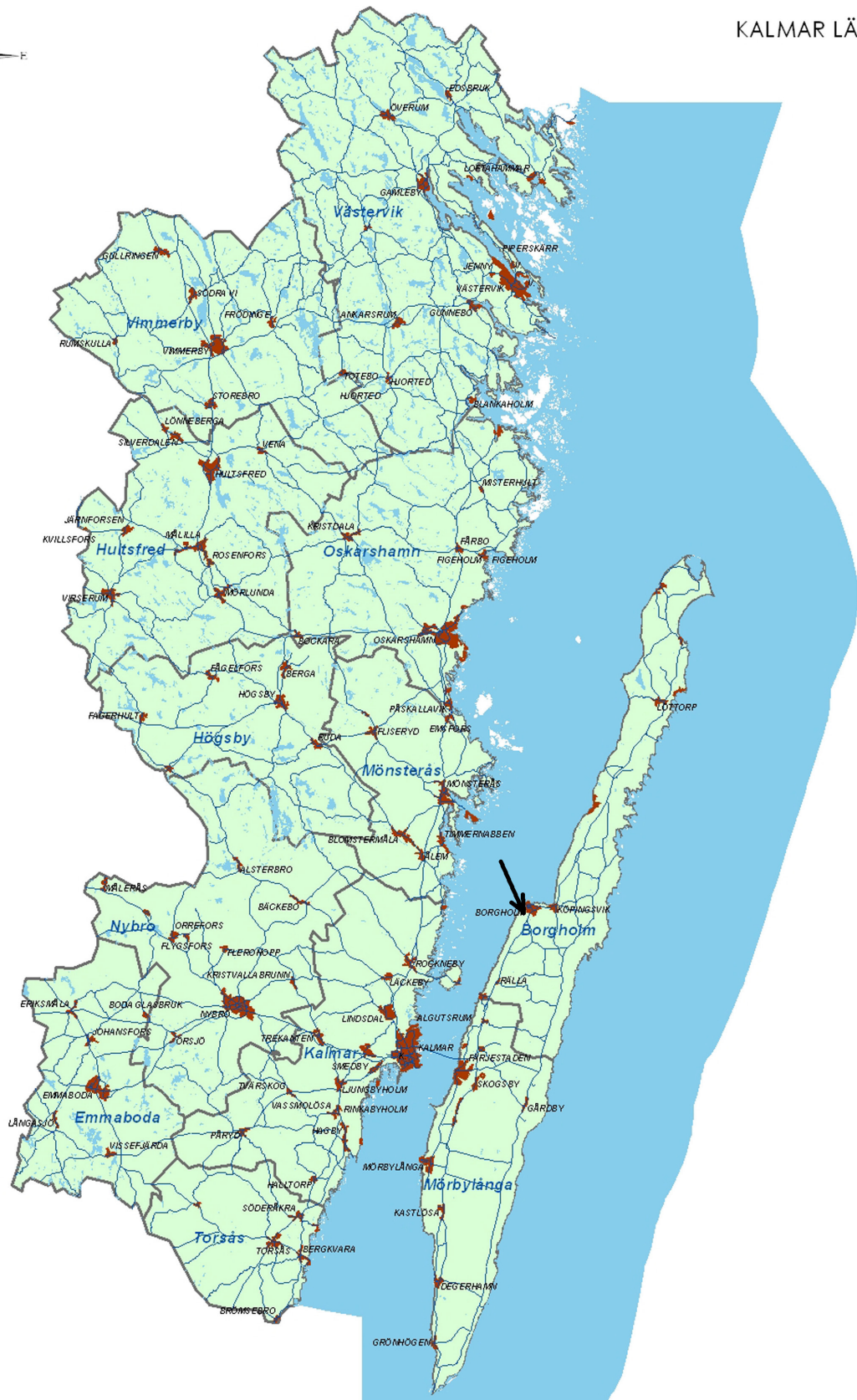
Sammanfattning	4
Bakgrund	6
Resultat	7
Åtgärdsförslag.....	11
Referenser	12

Sammanfattning

På uppdrag av länsstyrelsen i Kalmar län genomförde Kalmar läns museum 2007-12-13 och 2008-01-08 en arkeologisk förundersökning genom schaktövervakning vid Borgholms slottsruin, Röpplinge sn, Borgholms kn, Öland (figur 1). Anledningen var att en ny elkabel skulle dras inom ett sedan tidigare känt fornlämningsområde (RAÄ 139:1). Förundersökningen den 13 december 2007 berörde en sträcka av knappt 100 m på södra sidan av och parallellt med den stenmur som löper i VNV-OSO riktning söder om Restaurang Höjden (här benämnd Kabeldragning 1). Förundersökningen den 8 januari 2008 berörde en sträcka av ca 70 m, öster om Restaurang Höjden från det första schaktet och snett mot NO fram till Garderobstrappan (här benämnd Kabeldragning 2). Förundersökningen för Kabeldragning 1 kunde konstatera att stora delar av den berörda sträckningen karaktäriseras av sentida skräplager och påförda massor, med fynd från sent 1800-tal och framåt. Inom en sträcka av ca 5-6 m snett framför den nuvarande Restaurang Höjden iaktogs emellertid ett kulturlager på ca 60-70 cm djup, med fynd av ben och kol och med en kompakt karaktär i förhållande till det ovan nämnda skräplagret. Förundersökningen för Kabeldragning 2 kunde konstatera ett kulturlager inom en sträcka av ungefär 25 m rakt öster om Restaurang Höjden. Lagret uppträder direkt under matjorden och utgörs av mörkt brungrå fet lerig sand, med inslag av ben och träkol. Inga fynd av förhistorisk karaktär noterades. Inslaget av sentida skräp var betydligt mindre än vad som kunde ses längs Kabelsträckning 1.

KALMAR LÄN

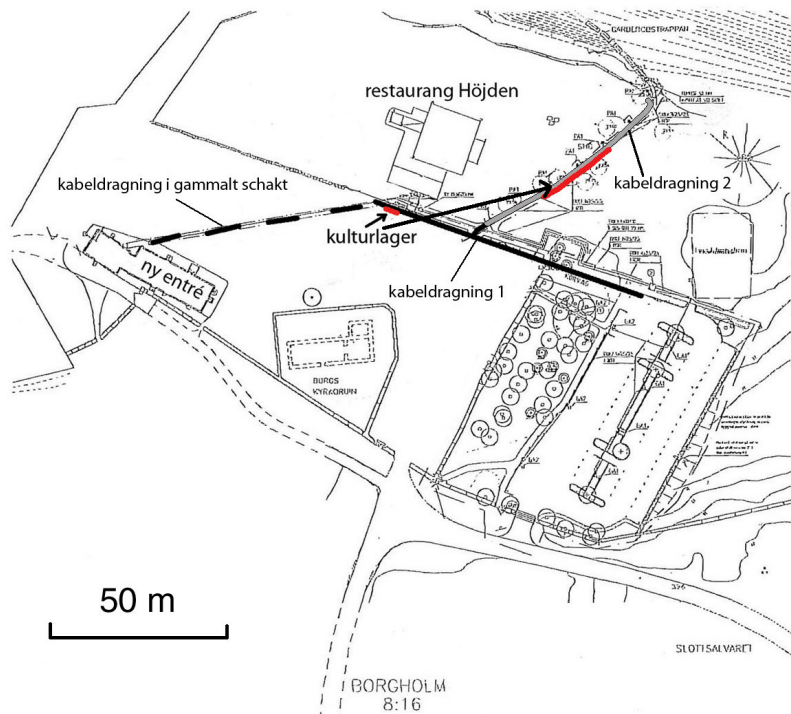
Figur 1. Kalmar län med undersökningsområdets läge markerat (svart pil).

Bakgrund

Med anledning av dragning av ny elkabel vid Borgholms slottsruin beslutade Länsstyrelsen i Kalmar län att en arkeologisk förundersökning genom schaktövervakning skulle genomföras. Kabeldragningens sträckning framgår av figur 2. Sträckningen är som helhet belägen inom fornlämningsområdet Räcklinge 139:1, ett stadslager i anslutning till Borgholms slottsruin. Kabeldragningen ansluter i sin sydvästra del till det område som år 2004 i samband med bygget av den nya entrébyggnaden var föremål för en större arkeologisk undersökning med stora mängder fynd och bebyggelse lämningar från såväl historisk tid och medeltid som förhistorisk tid (Stibéus 2007). Vidare passerar kabeldragningen strax utanför restaurang Höjden, där en ännu ej färdigrapporterad arkeologisk undersökning på 1980-talet påvisade förhistoriska och medeltida boplatsslämningar med husgrunder. Den del av kabelsträckningen som skär i sydvästlig-nordostlig riktning över parkeringen, från den nya entrébyggnaden och fram till stenvallen framför restaurang Höjden, följer ett befintligt telekabelschakt och ska enligt beslutet från Länsstyrelsen inte vara föremål för arkeologisk schaktövervakning. Parallellt med stenvallen framför restaurangen, från den befintliga telekabeln och österut, drogs ett nytt schakt varvid arkeologisk förundersökning genom schaktkontroll utfördes (Kabeldragning 1). Ytterligare ett kabelschakt drogs från ingången i vällen snett framför restaurang Höjden och vidare mot nordost; denna sträcka var likaledes föremål för schaktövervakning (Kabeldragning 2).

Det ska påpekas att schaktens sträckning såsom de visas i figur 2 är schablonartade, och någon exakt inmätning av ingreppen genomfördes inte. Den största avvikelser från kartan gäller kabeldragning 2, vilken hade en något mer vinklad sträckning än vad som framgår av fig 2. Den nordliga respektive sydliga änden av schaktet är någorlunda korrekt återgivet på kartan, men mitten av schaktet ska vara placerad något mer åt öster än vad som ses här (jfr fig 6 nedan).

Figur 2. Kabeldragningen vid Borgholms slottsruin. Streckad linje = följer äldre kabelschakt, heldragen svart linje = kabeldragning 1, heldragen grå linje = kabeldragning 2, röd markering = observerat kulturlager.

Resultat

För kabeldragning 1, som genomfördes i december 2007, användes en ca 0,6 m bred skopa och schaktets djup var som regel 0,5-0,6 m (se fig 3). För kabeldragning 2, som genomfördes i början av januari 2008, användes en mindre skopa och schaktets djup var endast omkring 0,3-0,4 m (fig 4). Detta medför att ingreppet blev betydligt mindre längs den sistnämnda sträckningen, men också att möjligheterna till observationer i schaktet begränsades av dess ringa storlek.

Figur 3. Arbetsbild från schaktningen för kabelsträckning 1, den 13 december 2007. Foto från öst Ludvig Papmehl-Dufay / Kalmar läns museum.

Figur 4. Arbetsbild från schaktningen för kabelsträckning 2, den 8 januari 2008. Foto från sydväst Ludvig Papmehl-Dufay / Kalmar läns museum.

Till större delen visade sig Kabeldragning 1 gå genom kraftigt omrörda lager, med rikligt med sentida avfallsmaterial såsom ben, buteljglas och stora mängder kapsyler. Ingenting observerades här som antydde att lagret innehöll förhistoriskt eller medeltida material, även om detta inte ska uteslutas. Längst i öster var lagret påfallande mörkt och sotigt med

relativt mycket ben, vilket kan tyda på omrörda kulturlager alternativt tidigare åkermark. Ingenstans var dock lagret tjockare än ca 40-50 cm från markytan räknat, varefter antingen kalkberggrunden eller en ljus rödbrun lerig morän vidtog.

Inom en sträcka av ca 5-6 m söder om och snett framför restaurang Höjden (se fig 2) framkom på ca 60-70 cm djup ett kompakt kulturlager innehållandes rikligt med obränt ben och träkol (figur 5). Lagret berördes inte vidare av schaktningen, som längs denna sträckning generellt sett inte gick djupare än ca 50-60 cm. Kulturlagrets ålder är oviss, men med tanke på resultaten från undersökningarna för restaurangen på 1980-talet och för entrébyggnaden 2004 torde en datering till yngre järnålder eller medeltid inte vara osannolik.

Figur 5. Kulturlagret framför Restaurang Höjden, längs Kabelsträckning 1. Foto från öst Ludvig Pappmehl-Dufay / Kalmar läns museum.

Kabelsträckning 2 gick som nämnts ovan inte djupare än 0,4 m, och schaktet var som regel endast 0,3-0,5 m brett. Stora mängder rötter längs delar av sträckan försvårade besiktningen ytterligare, men trots detta kunde några intressanta iakttagelser göras. Längs en sträcka av omkring 25 m rakt öster om Restaurang Höjden (se fig 2) var jorden påtagligt fet och mörk, och inslag av såväl bränt som obränt ben och träkol noterades. Enstaka fynd av sentida skräpkaraktär såsom kapsyler och buteljglas kunde också ses, men inte tillnärmelsevis lika mycket som var fallet längs

stora delar av Kabelsträckning 1. Den mörka jorden tolkas här som ett kulturlager, vars ålder tills vidare är oviss.

Figur 6. Översiktsbild över Kabeldragning 2. Kulturlagret noterades från strax innan kröken (i höjd med maskinen) och bortåt ca 25 m. I bakgrunden till höger skimtar den s.k. Jaktstenen. Foto från sydväst Ludvig Pappmehl-Dufay / Kalmar läns museum.

Marken har i detta område av allt att döma inte varit uppodlad, varför kulturlagret vidtar direkt under matjorden. En del större gråstenar som vid kabelschaktningen rubbades ur läge kan mycket väl ingå i konstruktioner, detta var dock omöjligt att fastslå vid den begränsade insatsen som förundersökningen utgjorde.

I den nordligaste delen av Kabelsträckning 2 var jordtäcket påtagligt tunt och kalkberggrunden vidtog redan på ca 0,2 m djup. I denna del noterades inget kulturlager.

Åtgärdsförslag

Kabelschaktningen gick generellt inte djupare än ca 50-60 cm längs Kabelsträckning 1 och 30-40 cm längs Kabelsträckning 2. Den enda säkert konstaterade fornlämningen inom Kabelsträckning 1 utgörs av ett kulturlager av okänd ålder vilket uppträder först på ca 60-70 cm djup, och påverkades inte nämnvärt av schaktningen. Lagret rensades fram och fotodokumenterades, varefter det täcktes med sand. Elkabeln drogs i ett plaströr som placerades ovanpå sanden, och möjligheterna för en eventuell framtida undersökning av kulturlagret påverkas inte nämnvärt av arbetsföretaget. Längs Kabelsträckning 2 noterades ett kulturlager av okänd ålder utmed en sträcka av omkring 25 m. Skadan som orsakades av schaktningen kan betraktas som liten, och informationen om lagrets existens och läge kan betraktas som värdefull för eventuella framtida insatser. Kalmar läns museum anser att kabeldragningen vid Borgholms slottsruin inte skadat observerade fornlämningar nämnvärt eller förhindrat en framtida undersökning av desamma. Någon särskild arkeologisk undersökning torde därmed inte vara motiverad i nuläget. Skulle ytterligare exploatering i området bli aktuellt bör observerade kulturlager göras föremål för en mer omfattande arkeologisk förundersökning i syfte att datera och närmare karaktärisera lämningarna. I synnerhet längs Kabelsträckning 2, där varken plöjning eller påförda skräpmassor kunde konstateras, kan finnas förutsättningar att vid en mer omfattande undersökning påträffa välbevarade förhistoriska lämningar.

Referenser

Stibéus, M. 2007. Arkeologi vid Borgholms slott. Bebyggelse från järnålder och medeltid. UV Öst rapport 2006:42, Arkeologisk undersökning. Linköping